

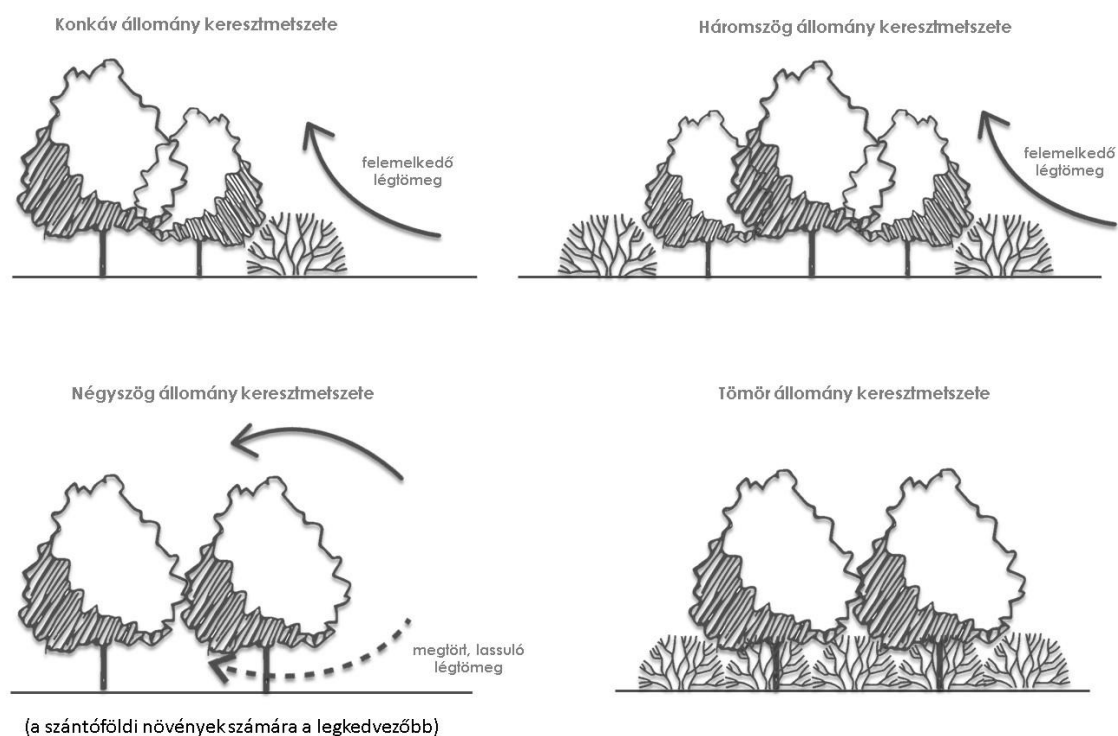
Természetes védelem

Mezővédő erdősávok szerepe a táj- és természetvédelemben

Mezővédő erdősávok? Talán már hallottunk róluk és talán némi elképzelésünk is van ezekről a szántóföldek mentén húzódó tájalkotó elemekről, azonban azt, hogy szerepük pontosan miben rejlik, és hogyan nyilvánul meg a gyakorlatban, érdemes egy kicsit részletesebben is megismerni. Esztétikai értékük mellett a táj- és természetvédelemben is összetett szerepkört töltenek be, melyekre a következő ismertetővel kívánunk rávilágítani.

Előtte, azonban ismerjük meg a szakszerű meghatározást is, amelyből további lényeges tulajdonságaikról többet is megtudhatunk: a mezőgazdasági kultúrákat a szél- és vízerózió káros hatásaitól védő és az élővilág számára menedéket adó, valamint a kedvezőtlen látvány (pl. állattartó telepek) takarására szolgáló erdő.

A mezővédő erdősávok különböző módon kerülhetnek kialakításra és ettől függően különböző hatással lehetnek környezetükre, melyet a következő ábrásor mutat be:

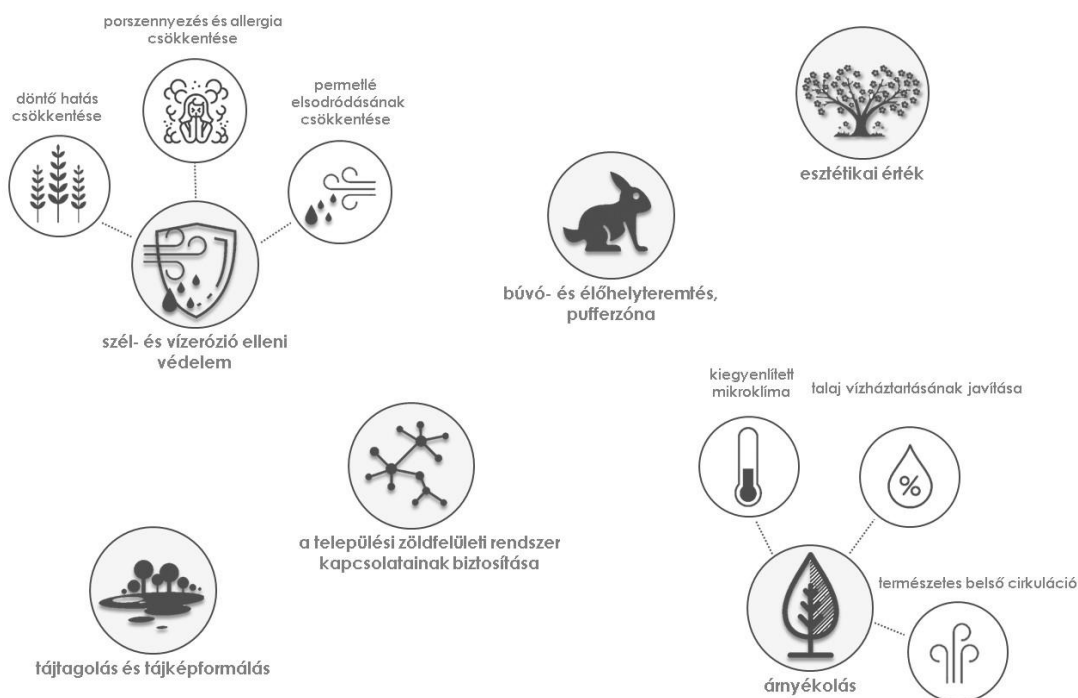

A vegyes fa- és cserjefajokból telepített erdősávok előnye ökológiai és környezetvédelmi szempontból is számottevő:

- a légmozgások növényzetre gyakorolt döntő hatását csökkentik a természet alá vont táblák esetében, ugyanakkor a mezőgazdálkodásban alkalmazott vegyszerek helyben tartását is elősegítik
- csökkentik a földműveléssel együtt járó zaj- és portelést, csökkentve ezzel az allergiás tünetek mértékét is

- a növénytávok által biztosított védelem nem csak egyirányú, hiszen télen megakadályozza a hó szél által történő felhalmozódását az országutakon
- szélfogó és tompító hatásuknak köszönhetően védik a tábla talaját a kiszáradástól, ugyanis a párolgási folyamatokat mérséklük
- árnyékolnak
- kiegyenlítik a talaj nedvességtartalmát, így a nedves talaj télen kevésbé tud átfagyni, nyáron pedig kevésbé melegszik fel
- a hirtelen lezúduló csapadékból kialakuló vízerózióval szemben megóvják a talaj legfelső, humuszban gazdag termőrétegét
- élő-, táplálkozó-, búvó-, közlekedési- és szaporodási helyet biztosít az élővilág számára, fenntartva és növelve ezzel a biológiai sokszínűséget területi szinten, ezért előnyös, ha ezek a növénytávok folytonosak vagy több ponton kapcsolódnak egymással
- csökkentik a felszíni vizek szennyezését és elősegítik a légköri szén-dioxid megkötését a fotoszintézis által
- hozzájárulnak a terméshozzához azzal, hogy élőhelyet biztosítanak számos beporzóknak
- puszták jelenlétükkel tájtagoló és tájképforgató elemek, melyek viszonyítási pontokként segítik a táj értelmezését és befogadhatóságát
- a monokultúrákkal szemben, változatosságuknak és egész éves jelenlétüknek köszönhetően esztétikai értéket képviselnek a tájban
- nagyobb léptékben a település zöldfelületi rendszerének részét képezik, biztosítva annak folytonosságát
- a fenntartásukhoz kötődő munkafolyamatokból tüzelő- és építőipari faanyag is kikerül, amely egyben munkahelyteremtési lehetőség

A MEZŐVÉDŐ ERDŐSÁVOK SOKRÉTÚ SZEREPE A TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEMBEN

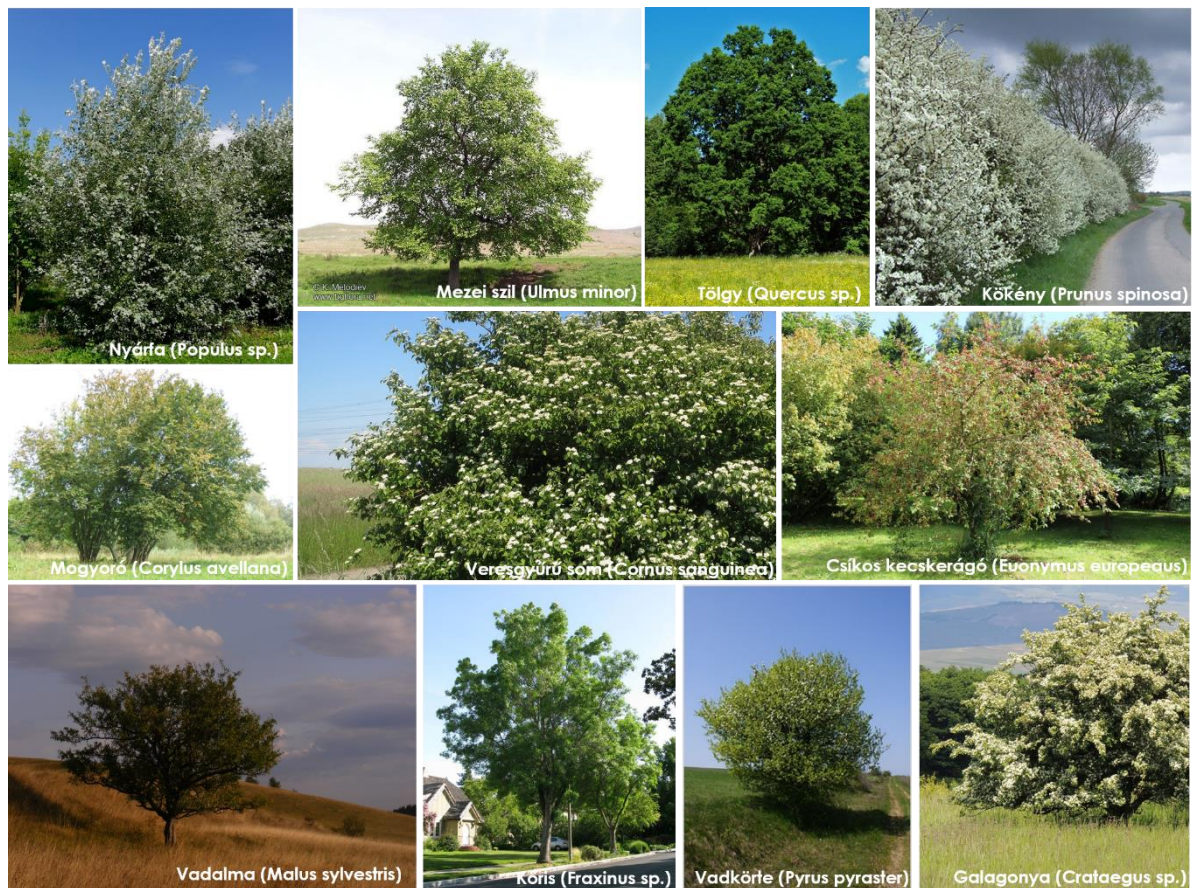

Ezek után feltehetjük azt a kérdést, hogyha ennyi előny származik belőlük, miért szorulnak mégis vissza ezek az erdősávok? A válasz feltehetően az érem másik oldalával, a hátrányokkal magyarázható, ugyanis erről is szükséges írni, melyet azonban érdemes egyből a pozitív hozadékokkal összevetni és megfigyelni, hogy a mérleg nyelve melyik irányba dől el.

- az erdősávok területet foglalnak el a termeléstől és közvetlenül az erdősáv melletti néhány méter távolságban termés-csökkentő hatás tapasztalható, azonban az aktív termőterület többszörös terméstöbbletet eredményez
- a telepítési és fenntartási munkálatok idő- és pénzigényes folyamatok, azonban sok esetben a termőföldek kialakítása során a táblák szélein a meglévő növényzet meghagyására van lehetőség
- az erdősávok árnyékoló hatása miatt tavasszal a talajélet lassabban indul meg, viszont a nyár folyamán a talaj kiszáradását és ebből adódóan az öntözési igényt is csökkentik, valamint a gyökerek drénező (vízelvezető) hatása a belvizek kialakulását megakadályozza
- sokan tartanak attól, hogy a fásszárú növények felveszik a vizet a haszonnövények elől, azonban a fák- és a cserjék más talajrétegből jutnak a vízhez, mint a lágyszárú növények, tehát ez sem tekinthető veszélyeztető tényezőnek

Növénytelepítésre javasolt fásszárú fajok

Fontos megemlíteni, hogy a növényalkalmazás során mindig a honos növényekből érdemes kiindulnunk, mivel ezek a növények adaptálódtak klimatikus viszonyainkhoz és természetes előfordulásuk révén nem fenyegetnek agresszív terjeszkedéssel, amely a későbbi fenntartó munkákat megkönnyíti és a fajdiverzitás fennmaradását is biztosítja. Minél változatosabb, minél több lábon áll tehát egy ökoszisztéma, annál ellenállóbb a külső tényezőkkel (zavarás, megbetegedés) szemben, emellett a vegyes telepítésnek köszönhetően változatos élőhelyet és táplálékforrást garantálhatunk az állatvilág számára is. Ezek alapján a következő fajok javasolhatók egy mezővédő erdősáv telepítésére:

forrás:

- Szarvas Péter „Mezővédő erdősávok, fasorok jellemzése, ökológiai feltárása, kihatásai” doktori disszertáció
- agrarium7.hu

Írta és összeállította: Bubics Benedek tájvédelmi referens